

Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Затверджую

_____ проф. Кравченко П. А.

« ____ » _____ 2011 р.

Протокол № _____

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

Робоча навчальна програма

для спеціальності: «Педагогіка і методика середньої освіти. Історія»

(Спеціалізація: Суспільствознавство).

V курс

Історичний факультет

Прізвище та ініціали лектора – Слободянюк Д. І.

Вчений ступінь та звання лектора – старший викладач

Прізвище та ініціали, вчений ступінь та звання викладача, який веде семінарські заняття – старший викладач Слободянюк Д. І.

Перезатверджено на засіданні кафедри _____
_____
_____
_____

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Головною метою громадянської освіти в Україні є виховання людини, для якої демократичне суспільство є тим середовищем, яке забезпечує розкриття її творчих можливостей, задоволення особистих і суспільних інтересів. Визначальною характеристикою такої людини має бути громадянськість — інтегрована якість особистості, що уможливорює почуття моральної, соціальної та юридичної дієздатності й захищеності. Громадянськість передбачає усвідомлення власної ролі в житті суспільства, активне прагнення його вдосконалення згідно з демократичними нормами і цінностями.

Підвалини формування громадянськості як риси особистості, насамперед, становлять поінформованість людини з питань функціонування та розвитку демократії і громадянського суспільства у різних країнах світу й в Україні, здатність до застосування набутих знань за умов сучасного суспільного життя, яка досягається опануванням умінь і навичок, необхідних для компетентної участі в громадсько-політичному житті нашої країни, неперервним розвитком конструктивно-критичного мислення.

Курс "Громадянська освіта" передбачений навчальним планом для студентів історичного факультету Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (Спеціальність: "Педагогіка і методика середньої освіти. Історія." Спеціалізація: "Суспільствознавство"). Він інтегрує знання з політології, соціології, соціальної психології, економіки, філософії, конкретизує, доповнює і поглиблює зміст суспільствознавчих дисциплін загальноосвітнього навчального закладу.

Головна мета курсу "Громадянська освіта" — створити умови для становлення людини, здатної гідно існувати і самореалізуватися за складних реалій XXI століття, для формування соціально компетентного, активного, відповідального громадянина і патріота України.

Завданнями курсу є:

- розвиток емоційно-ціннісного ставлення до життя,

загальнолюдських та національних духовних цінностей;

- формування активної позиції особистості; набуття досвіду громадянських дій, демократичної поведінки й ефективного спілкування;
- усвідомлення власної ідентичності, належності до українського народу, виховання поваги до народних традицій і культури, шанобливого й толерантного ставлення до культури і традицій інших народів;
- опанування основ знань про принципи й цінності демократичного громадянського суспільства, життя й діяльність людини в такому суспільстві; про роль і функції демократичної держави; про можливості громадян впливати на політику й життя своєї громади та держави загалом.

**Студент, що оволодів курсом "Громадянська освіта" повинен
набути таких умінь і навичок:**

- критично аналізувати інформацію;
- висловлювати, аргументувати, доводити власні погляди;
- формулювати конструктивні ідеї;
- впливати на вироблення і прийняття колективних рішень;
- описувати, аналізувати й зіставляти процеси та явища суспільного розвитку;
- застосовувати ненасильницькі методи вирішення проблем і конфліктів;
- перебирати на себе відповідальність;
- давати власну оцінку й формулювати власні судження;
- робити вибір, обстоювати власну позицію;
- впливати на політику й процес ухвалення рішень органами влади місцевого рівня;
- брати участь у створенні й діяльності органів студентського

самоврядування та молодіжних організацій;

- вести переговори, досягати компромісу і консенсусу;
- брати участь у соціальних та політичних процесах (голосування, політичне обговорення, написання листів, проведення демонстрацій тощо).

Запропонована програма складена на основі навчальної програми затвердженої на засіданні вченої ради університету 26 березня 2009р., протокол №11.

Робочою програмою курсу «Громадянська освіта» передбачено читання лекцій, проведення семінарських занять, консультацій з тем, винесених на самостійне опрацювання та перевірку знань студентів з питань цих тем, виконання індивідуальних дослідницьких завдань студентами.

Програма розрахована на таку кількість годин:

загальна кількість — 54;

лекції — 18;

семінарські заняття — 10;

самостійна робота — 26.

Форма контролю — залік.

РОЗПОДІЛ ГОДИН

№ п/п	Тема	Аудиторна робота		Позааудиторна робота	
		Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль I.					
1.1	Сутність, передумови й поширення демократії у сучасному світі.	4	2		
1.2	Верховенство права та демократичні інститути	2	2	2	
1.3	Місьцеве та регіональне самоврядування	2		4	
1.4	Політичні партії та політичні рухи	2		4	
1.5	Вибори як інститут демократії	2		4	
1.6	Роль ЗМІ в демократичному процесі		2		
Змістовий модуль II					
2.1	Представництво інтересів громадян через групову політику			4	
2.2	Розвиток громадянського суспільства	2	2		
2.3	Питання легітимності влади			4	
2.4	Демократія і державна політика. Економічна роль держави у підтримці демократії	2			
2.5	Соціальні обов'язки держави у процесі демократизації			4	
2.6	Демократія і багатоманітність національного	2	2		
Загалом		18	10	26	

Розподіл балів, що присвоюються студентам за видами робіт

№	Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів
1.	Відповідь на семінарському занятті	3
2.	Доповнення і рецензування на семінарському занятті	1
3.	Поточне тестування на семінарському занятті	2
4.	Контроль самостійної роботи студентів	20
5.	Модульна контрольна робота	20
6.	Виконання ІНДЗ	10

Розділ I Лекційний курс

<i>№ п/п</i>	<i>Розділ курсу і теми лекцій. Основні питання лекцій</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Література до розділів</i>
1.	<p>Сутність, передумови й поширення демократії у сучасному світі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення і зміст демократії. 2. Особливості сучасної демократії. 3. Аспекти і різновиди демократії. 4. Пастки, загрози й межі демократії 5. Основні цінності сучасної демократії. 6. Класифікація передумов демократії. 7. Економічні і соціокультурні передумови демократії. 8. Поширення демократії у сучасному світі. 	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Арндт Г. Становище людини / Пер. з англ. М. Зубрицької. - Львів, 1999. 2. Арістотель. Політика. - Київ, 2000. 3. Арон Р. Демократія и тоталітаризм / Пер. с франц. - Москва, 1993. 4. Берлін І. Чотири есе про свободу / Пер. з англ. — Київ, 1994. 5. Бжезінський З. Демократія перед лицем глобалізації: Виступ на колоквіумі Кастельгандольфо улітку 1998 р. // і. - 2000. - № 19. 6. Валлерстайн І. Аналіз мирових систем и ситуація в сучасному світі / Пер. с англ. - Санкт-Петербург, 2001. 7. Глобалізація, Європейський Союз та Україна (Тематичний номер часопису «і») // і. - 2000. - № 19. 8. Даймонд Л. Пройшла ли «третья волна» демократизации? // Поліс. -1999. -№1. 9. Даль Р. О демократии / Пер. с англ. А.С. Богдановского: Пол ред. О.А. Алякринского. - Москва, 2000. 10. Драгоманов М. Швейцарська спілка. - Київ, 1907. 11. Каменская Г.В. Генезис идей демократии // Социс. - 1994. - № 4. 12. Конончук С., Ярош О. Розвиток демократії в Україні: 1999 рік. — Київ, 2000. 13. Надель С. Рыночная экономика и экономическая демократия // Мировая экономика и международные отношения. - 2000. - № 1. 14. Невичерпність демократії: Видатні діячі минулого і сучасності про вільне, демократичне суспільство і права людини. - Київ, 1994. 15. Політологія посткомунізму. Політичний аналіз посткомуністичних суспільств.

			<p>— Київ, 1995.</p> <p>16. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. — Київ, 1994. — Т. 1.</p> <p>17. Поппер К. Демократия и народоправие // Новое время. — 1991.- № 8.</p> <p>18. Пршеворский А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке / Пер. с англ. — Москва, 2000.</p> <p>19. Пршеворский А. Переходы к демократии // Путь. - 1993. — № 3.</p> <p>20. Растоу Д. Переходы к демократии: попытка динамической модели // Полис. - 1996. - № 5.</p> <p>21. Симон Г. Трансформація в Росії та Україні після падіння комуністичного режиму: спільне та особливе // Політична думка. - 2000.</p> <p>22. Томенко М. Реальні та удавані конфлікти в українській владі Політична думка. — 1997. — №1.</p> <p>23. Фадеев Д.А. От авторитаризма и демократии: закономерности переходного периода // Полис. - 1992. - № 1-2.</p> <p>24. Фрідмен Т. Л. Лексує і оливкове дерево. Зрозуміти глобалізацію. -Львів, 2002.</p> <p>25. Фукуяма Ф. Глобалізація безконечна // і. - 2000. - № 19.</p> <p>26. Фукуяма Ф. Конец истории? // Вопросы философии. — 1990. — № 3.</p> <p>27. Хантінгтон С. Зіткнення цивілізацій // Філософська і соціологічна думка.- 1996. -№ 1-2.</p> <p>28. Чешков М. Глобалізація: сутність, сучасна фаза, перспективи // І-2001.-№ 19.</p>
2.	<p>Верховенство права та демократичні інститути.</p> <p>1. Конституція та її призначення.</p> <p>2. Сучасне розуміння прав людини. Основні права і відповідальність громадянина.</p> <p>3. Методи і механізми захисту прав і свобод людини.</p>	2	<p>1. Бельский К.С. О функциях исполнительной власти // Государство и право — 1997. — №3.</p> <p>2. Василенко И.А. Административно-государственное управление в странах Запада: США,</p>

	<p>4. Інститути влади в демократичних країнах.</p>	<p>Великобританія, Франція, Німеччина: учебное пособие — М., 1998.</p> <p>3. Ващенко К., Кордун О., Павленко Р. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні — К., 2000.</p> <p>4. Гетьман В.П. Як приймалась Конституція України. — Київ, 1996.</p> <p>5. Державне управління: теорія і практика / В.Б. Авер'янов, В.В.Цветков, В.М.Шаповал та ін. — К., 1998.</p> <p>6. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право в галузі прав людини: Джерела і практика застосування: - Київ, 1997.</p> <p>7. Законотворення — основна функція парламенту: посібник К., 1997.</p> <p>8. Карпачова Н.І. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні: Перша щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. — Київ, 2000.</p> <p>9. Конституційне право України. / За ред. В.Ф. Погорілка. -- Київ, 2000.</p> <p>10. Конституційні акти України 1917-1920. Невідомі конституції України. - Київ, 1992.</p> <p>11. Конституція України. - Київ, 1996.</p> <p>12. Конституція України: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина: Навч. посібн. - Київ, 1999.</p> <p>13. Международные акты о правах человека: Сборник документов. — Москва, 1999.</p> <p>14. Мельник П.В., Цимбал П.В. Судова система України. Ірпінь, 2000.</p> <p>15. Общая теория прав человека. Рук. авт. кол-ва и отв. ред. Е.А. Лукаше-ва. — Москва, 1996.</p> <p>16. Основи конституційного права України: Підручник. 2-ге доп. вид. / За ред. В.В. Копейчикова. - Київ, 1998.</p> <p>17. Права человека. Учебник</p>
--	--	---

			<p>для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. — Москва, 1999.</p> <p>18. Про засади державної політики України в галузі прав людини: Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - №35.</p> <p>19. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави — К., 1994.</p> <p>20. Речицкий В. Конституціоналізм. Украинский опыт. — Харьков. 1999.</p> <p>21. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія Української Конституції. - Київ, 1993.</p> <p>22. Сміт Дж. Роль законодавчої влади в ліберально-демократичних суспільствах — Х., 2001.</p> <p>23. Сравнительное конституционное право. — Москва, 1996.</p> <p>24. Тодыка Ю.Н. Конституция Украины: проблемы теории и практики. -Харьков, 2000.</p> <p>25. Хайск Ф. Право, законодавство та свобода. Т. 3: Політичний устрій вільного народу. - Київ, 2000.</p> <p>26. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції К, 2001.</p> <p>27. Юридичний механізм забезпечення прав людини (загальна характеристика) // Право України. — 1999. - №10.</p>
3.	<p>Місцеве та регіональне самоврядування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Демократія і децентралізація влади. 2. Розвиток поглядів на місцеве самоврядування. 3. Інституціональні та правові засади місцевого самоврядування. 	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Біленчук П. Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування. Муніципальне право. — Київ, 2000. 2. Гірняк М. Європейська хартія місцевого самоврядування в правовому полі України: аналіз ситуації // Людина і політика. — 2001. — № 3. 3. Гогоша І. Аналіз закону «Про місцеве самоврядування» // Нова хвиля. - 1998. - № 5. 4. Институты самоуправления: Историко-правовое исследование. — Москва, 1995. 5. Колодій А. М., Олійник А.

		<p>Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування: Навчальний посібник. — Київ, 2001.</p> <p>6. Муніципальне право України. Підручник. — Київ, 2001.</p> <p>7. Онішук М., Кампо В. Правові засади місцевого самоврядування в Україні. - Київ, 1998.</p> <p>8. Остром В. Смысл американского федерализма. Что такое самоуправляющееся общество — пер. с англ. — Москва, 1993.</p> <p>9. Оффердал О. Местное самоуправление в Скандинавии: достижение и перспективы // Полис. — 1999. — № 2.</p> <p>10. Токвіль А. де. Про демократію в Америці. — Київ, 1999.</p> <p>11. Федеративна республіка Україна // і. — 2002. — № 23.</p> <p>12. Хоменець Р. Правовий статус фізичної особи як суб'єкта місцевого самоврядування // Людина і політика. — 2001. — № 3.</p>
4.	<p>Політичні партії та політичні рухи.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль політичних партій у розвитку демократії. 2. Організаційні засади партійної діяльності та їх вплив на демократію. 3. Демократія і майбутнє політичних партій. 	<p style="text-align: center;">2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Базів В.А. Політичні партії в незалежній Україні: генеза і типологія. -Львів, 1999. 2. Білоус А.О. Політичні об'єднання України. — Київ, 1993. 3. Дергачов О., Полохало В. Метаморфози політичної влади // Політична думка. - 1996. -№1. 4. Джанла К. Сравнение политических партий: исследования и теория // Современная сравнительная политология: Хрестоматия. — Москва, 1997. 5. Кречмер Г. Фракції. Партії в парламенті. — Київ, 1999. 6. Партии и партийные системы современной Европы: Проблемно-тематический сб. / РАН; ИНИОН / В.П.Любин (отв.ред.). - Москва, 1994. [†]. Право вибору: політичні партії та виборчі блоки / Микола Томенко, Олег Проценко (упорядники). - Київ, 1998. 8. Політичні партії України /

			<p>Київське наукове товариство ім. Петра Могили: Аналітично-дослідницький центр «АНОД» / Григорій Андрушак (ред.-уклад.). - Київ, 1998.</p> <p>9. Українські ліві: між ленінізмом і соціал-демократією/ За ред. О. Гараня. О. Майбороди. - Київ, 2000.</p> <p>10. Шведа Ю. Ідеологічні особливості партійної системи України //Українські варіанти. — 1997. — № 1.</p> <p>11. Шведа Ю. Партії та партійна система України: Навчальний посібник. - Львів. 2001.</p> <p>12. Яблонський В., Латко Я. Сучасні політичні партії України: Політикам і початківцям. - Київ, 1999.</p>
5.	<p>Вибори як інститут демократії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виборчі системи. 2. Виборчий процес: чинники та критерії демократичності. 3. Громадянин і виборча кампанія. 	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Артемов Г.П. Политическая социология: Курс лекций. — С.-Петербург, 2000. 2. Вишняк О.І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. — Київ. 2000. 3. Голосов Г.В. Сравнительная политология: Учебник. — Новосибирск, 1995. 4. Гоулд Ф. Стратегическое планирование избирательных кампаний // Полис.- 1993. -№ 4. 5. Кіс Т.І. Виборчі системи та їх політичні наслідки // Нова політика. -1996. - № 2. 6. Ле Дюк, Лоуренс. Учасницька демократія: референдуми у теорії та на практиці: Публікація канадсько-українського проекту «Демократична освіта»; Центр освітніх ініціатив. — Харків, 2002. 7. Макеев С.О., Оксамитна С.М. Громадянська компетентність населення України // Українське суспільство: моніторинг — 2000 р. Інформаційно-аналітичні матеріали. — Київ, 2000. 8. Мерло П. Избирательные кампании и проблемы их подготовки: «равное игровое поле» и демократические выборы // Полис. - 1995. — № 4. 9. Петров О., Полторак В. Проблеми стратегічного планування президентської виборчої кампанії // Соціологія:

			<p>теорія, методи, маркетинг. -1999. - № 3.</p> <p>10. Рукавишников В., Халман Л., Эстер Л. Политические культуры и социальные изменения: Международное сравнение. - Москва, 1998.</p> <p>11. Ручка А. Політико-ідеологічна диференціація населення як чинник сучасного суспільного життя // Розбудова держави. - 1999. — № 7-12.</p> <p>12. Українське суспільство: моніторинг — 2000 р. Інформаційно-аналітичні матеріали. — Київ, 2000.</p>
6.	<p>Розвиток громадянського суспільства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, структура і функції громадянського суспільства. 2. Моделі громадянського суспільства. 3. Вплив процесів трансформації на форму громадянських суспільств. 4. Громадянське суспільство як умова свободи й демократії. 	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Арато Е., Коен Дж. Відродження, занепад і реконструкція концепції громадянського суспільства // Політична думка. — 1996. — № 1. 2. Габермас Ю. Структурні перетворення в сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / Перекл. з нім. — Львів, 2000. 3. Грушевський М. Початки громадянства (Генетична соціологія). — Відень-Прага, 1921. 4. Громадянське суспільство / Тематичне число часопису «ї». — 2001. -Х° 21 (веб-сайт часопису: www.ji-magazine.lviv.ua). 5. Громадянське суспільство як здійснення свободи. Центрально-східноєвропейський досвід: Збірник наук, праць / За ред. А.Карся. — Львів, 1999. 6. Довідник неурядових організацій України. — Київ, 1997. 7. Дубентон А. Громадянське суспільство в Україні: на варті демократії / Перекл. з фр. // «І». — 2001. — № 22 (також: www.ji-magazine.lviv.ua). 8. Кін Дж. Громадянське суспільство. Старі образи, нове бачення. - Київ, 2000. 9. Колодій А. Громадянське суспільство як основа міжетнічної толерантності // Українські варіанти. — 1998. —

			<p>№ 3.</p> <p>10. Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. - Львів, 2002.</p> <p>И. Кремень В., Ткаченко В. Україна: шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації. Розділ III. Глава 1. — Київ, 1998.</p> <p>12. Макеєв С., Надточій А. Політична соціалізація в пострадянській Україні // Політична думка. - 1997. - № 1.</p> <p>13. Молчанов М. Політична культура України: радянська чи пострадянська // Сучасність. - 1995. - № 10.</p> <p>14. Патнам Р.Д. Творення демократії. Традиції громадської активності в сучасній Італії. - Київ, 2001.</p> <p>15. Перегудов С.П. Гражданское общество: «трехчленная» или одночленная модель // ПОЛИС. - 1995. - № 3.</p> <p>16. Політичний портрет України. Українське суспільство. 1994-1997. — Бюлетень фонду «Демократичні ініціативи». — 1998. — № 20.</p> <p>17. Полохало В. Середній українець — соціальна основа негромадянсько-го суспільства // Політична думка. — 1999. - № 4.</p> <p>18. Процьків М. Від особистої культури до політичного майбутнього // Сучасність. - 2000. - № 3.</p> <p>19. Токвіль А. де. Про демократію в Америці. — Київ, 1999.</p> <p>20. Цимбалістий Б. Тавро бездержавности. Політична культура українців. - Київ, 1994.</p>
7.	<p>Демократія і державна політика. Економічна роль держави у підтримці демократії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна роль держави. Економічні свободи і державний контроль. 2. Політика в галузі зайнятості та безробіття. Соціальне партнерство. 3. Роль держави в боротьбі з тіньовою економікою, організованою злочинністю і корупцією. 	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Авхледиани А.А., Ковалев А.М. Собственность. Власть. Политика. -Москва, 1996. 2. Бурбело О.А., Тисунова В.Н., Недодаева Н.Л. Преобразование отноше--:ий собственности в Украине. — Луганск, 1998. 3. Ван дер Вее Г. История мировой экономики. 1945-1990. — Москва. 1994.

		<p>4. Гальчинський А. Кінець тоталітарного соціалізму. Що далі? — Київ, 1996.</p> <p>5. Задоя А.А., Петруня Ю.Е. Основы экономики: Учеб, пособие. - Київ, 1998.</p> <p>6. Обратного хода нет. Перестройка в народном хозяйстве: Общие проблемы, практика, истоки / Под общ. ред. Г.Х. Попова. — Москва, 1989.</p> <p>7. Основи економічної теорії / За ред. С. В. Мочерного. — Київ, 1997.</p> <p>8. Пахомов Ю. Посткомуністична «буржуазія» як загроза цивілізованого ринку // Політична думка. — 1995. — № 1.</p> <p>9. Петрова І. Загострення проблеми прихованого безробіття // Економіка України. - 1997. - № 3.</p> <p>10. Підприємництво в Україні: Проблеми становлення і розвитку / М.І. Долішній, М.А. Козоріз, В.П. Мікловда, А.С. Даниленко. - Ужгород, 1997.</p> <p>11. Попович В.М. Тіньова економіка як предмет економічної кримінології. - Київ, 1998.</p> <p>12. Рибак А.Я. Социальное партнерство в Украине: современное положение и перспективы // Соціальна політика України в контексті економічних реформ: Міжнародна конференція 2-3 березня 1995. - Київ, 1995.</p> <p>13. Самуэльсон П.Э., Нордхаус В.Д. Экономика. — Москва; Санкт-Петербург; Киев, 2000.</p> <p>14. Теневая экономика (опыт криминологического исследования). — Луганск, 1997.</p> <p>15. Турчинов О. Тіньова економіка: теоретичні основи дослідження. -Київ, 1995.</p> <p>16. Хайек Ф.А. Познание, конкуренция и свобода. — Москва, 1999.</p> <p>17. Черняк В. Модель економіки: вибір України // Економіка України. -1995. - № 9.</p> <p>18. Шніер М. Порівняння економічних систем. — Київ,</p>
--	--	--

			1997. 19. Эклунд А. Эффективная экономика — шведская модель. — Москва, 1991.
8.	Демократія і багатоманітність національного. 1. Багатоманітність – невід’ємна властивість демократії. 2. Багатоманітність національного. 3. Оперування з багатоманітністю за умов демократії.	2	1. Декларація прав національностей України // Відомості Верховної Ради України.-1991.-№38. 2. Закон України «Про національні меншини в Україні» // Голос України. - 1992. - 16 липня. 3. Конституція України. - Київ, 1996. 4. Касьянов Г. Теорії націй та націоналізму. - Київ, 1999. 5. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. — Харків, 2001. 6. Націоналізм: Антологія. — Київ, 2000. 7. Попович М. Нарис історії культури України. — Київ, 2001. 8. Субтельний О. Україна: Історія. — Київ, 1991.

Розділ II Семінарські заняття

<i>№ п/п</i>	<i>Теми семінарських занять. Основні питання семінарських занять.</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Література</i>
1.	Сутність, передумови й поширення демократії у сучасному світі. 1. Консолідовані, проміжні та псевдодемократії 2. Поняття, чинники та соціально-політичні наслідки глобалізації. 3. Теорія і практика сучасних переходів до демократії	2	1. Арндт Г. Становище людини / Пер. з англ. М. Зубрицької. - Львів, 1999. 2. Арістотель. Політика. - Київ, 2000. 3. Арон Р. Демократія и тоталітаризм / Пер. с франц. - Москва. 1993. 4. Берлін І. Чотири есе про свободу / Пер. з англ. — Київ, 1994. 5. Бжезінський З. Демократія перед лицем глобалізації: Виступ на колоквіумі Кастельгандольфо улітку 1998 р. // і. - 2000. - № 19. 6. Валлерстайн І. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / Пер. с англ. - Санкт-Петербург, 2001. 7. Глобалізація, Європейський Союз та Україна (Тематичний номер часопису «і») // і. - 2000. - № 19. 8. Даймонд Л. Прошла ли «третья волна» демократизации?

		<p>// Полис. -1999. -№1.</p> <p>9. Даль Р. О демократии / Пер. с англ. А.С. Богдановского: Пол ред. О.А. Алякринского. - Москва, 2000.</p> <p>10. Драгоманов М. Швейцарська спілка. - Київ, 1907.</p> <p>11. Каменская Г.В. Генезис идей демократии // Социс. - 1994. - № 4.</p> <p>12. Конончук С., Ярош О. Розвиток демократії в Україні: 1999 рік. — Київ. 2000.</p> <p>13. Надель С. Рыночная экономика и экономическая демократия // Мировая экономика и международные отношения. - 2000. - № 1.</p> <p>14. Невичерпність демократії: Видатні діячі минулого і сучасності про вільне, демократичне суспільство і права людини. - Київ, 1994.</p> <p>15. Політологія посткомунізму. Політичний аналіз посткомуністичних суспільств. — Київ, 1995.</p> <p>16. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. — Київ, 1994. — Т. 1.</p> <p>17. Поппер К. Демократия и народоправие // Новое время. — 1991.- № 8.</p> <p>18. Пршеворский А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке / Пер. с англ. — Москва, 2000.</p> <p>19. Пршеворский А. Переходы к демократии // Путь. - 1993. — № 3.</p> <p>20. Растоу Д. Переходы к демократии: попытка динамической модели // Полис. - 1996. - № 5.</p> <p>21. Симон Г. Трансформація в Росії та Україні після падіння комуністичного режиму: спільне та особливе // Політична думка. - 2000.</p> <p>22. Томенко М. Реальні та удавані конфлікти в українській владі Політична думка. — 1997. — №1.</p> <p>23. Фадеев Д.А. От</p>
--	--	--

			<p>авторитаризма и демократии: закономерности переходного периода // Полис. - 1992. - № 1-2.</p> <p>24. Фрідмен Т. Л. Лексус і оливкове дерево. Зрозуміти глобалізацію. - Львів, 2002.</p> <p>25. Фукуяма Ф. Глобалізація безконечна // і. - 2000. - № 19.</p> <p>26. Фукуяма Ф. Конец истории? // Вопросы философии. — 1990. — № 3.</p> <p>27. Хантінгтон С. Зіткнення цивілізацій // Філософська і соціологічна думка.- 1996. -№ 1-2.</p> <p>28. Чешков М. Глобалізація: сутність, сучасна фаза, перспективи // І -2001.-№ 19.</p>
2.	<p>Верховенство права та демократичні інститути.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повноваження і головні функції Організації Об'єднаних Націй. 2. Захист прав людини на регіональному рівні. 3. Система захисту прав і свобод людини в Україні. 	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бельский К.С. О функциях исполнительной власти // Государство и право — 1997. — №3. 2. Василенко И.А. Административно-государственное управление в старанах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: учебное пособие — М., 1998. 3. Ващенко К., Кордун О., Павленко Р. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні — К., 2000. 4. Гетьман В.П. Як приймалась Конституція України. — Київ, 1996. 5. Державне управління: теорія і практика / В.Б. Авер'янов, В.В.Цветков, В.М.Шаповал та ін. — К., 1998. 6. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право в галузі прав людини: Джерела і практика застосування: - Київ, 1997. 7. Законотворення — основна функція парламенту: посібник К., 1997. 8. Карпачова Н.І. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні: Перша щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. — Київ, 2000. 9. Конституційне право

		<p>України. / За ред. В.Ф. Погорілка. -- Київ. 2000.</p> <p>10. Конституційні акти України 1917-1920. Невідомі конституції України. - Київ, 1992.</p> <p>11. Конституція України. - Київ, 1996.</p> <p>12. Конституція України: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина: Навч. посібн. - Київ, 1999.</p> <p>13. Международные акты о правах человека: Сборник документов. — Москва, 1999.</p> <p>14. Мельник П.В., Цимбал П.В. Судова система України. Ірпінь, 2000.</p> <p>15. Обшая теория прав человека. Рук. авт. кол-ва и отв. ред. Е.А. Лукаше-ва. — Москва, 1996.</p> <p>16. Основи конституційного права України: Підручник. 2-ге доп. вид. / За ред. В.В. Копейчикова. - Київ, 1998.</p> <p>17. Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. — Москва, 1999.</p> <p>18. Про засади державної політики України в галузі прав людини: Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - №35.</p> <p>19. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави — К., 1994.</p> <p>20. Речицкий В. Конституционализм. Украинский опыт. — Харьков. 1999.</p> <p>21. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія Української Конституції. - Київ, 1993.</p> <p>22. Сміт Дж. Роль законодавчої влади в ліберально-демократичних суспільствах — Х., 2001.</p> <p>23. Сравнительное конституционное право. — Москва, 1996.</p> <p>24. Годыка Ю.Н. Конституция Украины: проблемы теории и практики. -Харьков, 2000.</p> <p>25. Хайєк Ф. Право, законодавство та свобода. Т. 3:</p>
--	--	---

			<p>Політичний устрій вільного народу. - Київ, 2000.</p> <p>26. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції К, 2001.</p> <p>Юридичний механізм забезпечення прав людини (загальна характеристика) // Право України. — 1999. - №10.</p>
3.	<p>Роль ЗМІ у демократичному прогресі.</p> <p>1. Сутність та суспільне значення засобів масової комунікації.</p> <p>2. Політична відповідальність та функції ЗМІ у демократичному суспільстві.</p> <p>3. Форма власності та контроль за мас-медіа в умовах демократії.</p> <p>4. Вплив ЗМІ на політичні орієнтації.</p>	2	<p>1. Бебик В. Незалежна преса в умовах переходу суспільства до демократії // Філософська і соціологічна думка. — 1991. — № 6.</p> <p>2. Бебик В.М., Сидоренко О.І. Засоби масової інформації посткомуністичної України. — Київ, 1996.</p> <p>3. Вайріх Д. Етика і журналістика: Лекція, прочитана в Інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка 4 травня 2000 р. - Київ, 2000.</p> <p>4. Гоян О. Недержавне радіо в Україні // Український медіа-бюлетень. -1995.-№ 1.</p> <p>5. Засоби масової інформації і вибори: Довідкове видання. - Дюссельдорф, 1995.</p> <p>6. Засоби масової інформації і вибори: Уроки для політичної журналістики. - Київ, 1994.</p> <p>7. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура. — Москва, 2000.</p> <p>8. Когутяк Ю. Засоби масової інформації України: Підсумки року очима соціологів // Український медіа-бюлетень. — 1995. — № 1.</p> <p>9. Крос К., Гакет Р. Політична комунікація і висвітлення новин у демократичних суспільствах: Перспективи конкуренції. — Київ, 2000.</p> <p>10. Мас-медіа України: Довідник. — Київ, 1995.</p> <p>11. Международный Пакт о гражданских и политических правах. 16 кабря 1966 г. // Права человека: Основные международные документы. - Москва, 1989.</p> <p>12. Неурядова преса України. -</p>

		<p>Київ, 1991.</p> <p>13. Парламентские и президентские выборы 1994 года в Украине: Мониторинг освещения избирательной кампании в украинских СМИ. — Киев. 1994.</p> <p>14. Підгорна В. Медіа-політики в Україні. Модель та практики // Студії політологічного центру «Гене́за». — 1997. — №2.</p> <p>15. Політологічний енциклопедичний словник. - Київ. 1997.</p> <p>16. Почепцов Г. Теорія комунікації. — Київ, 1996.</p> <p>17. Проблеми роздержавлення засобів масової інформації в Україні: Матеріали до круглого столу. — Київ, 9 грудня 1998 р.</p> <p>18. Україна: інформація і свобода слова: Збірник законодавчих актів, нормативних документів та статей фахівців — К., 1997.</p> <p>19. Шурхало Д. ЗМІ у збройних конфліктах сучасності // Українські варіанти — 1999. — №3-4.</p>
4.	<p>Розвиток громадянського суспільства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлення про нього. 2. Відновлення громадянського суспільства в Україні в кінці 80-х на початку 90-х рр. ХХ століття. 3. Розвиток громадянського суспільства в незалежній Україні. 	<p>2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Арато Е., Коен Дж. Відродження, занепад і реконструкція концепції громадянського суспільства // Політична думка. — 1996. — № 1. 2. Габермас Ю. Структурні перетворення в сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / Перекл. з нім. — Львів. 2000. 3. Грушевський М. Початки громадянства (Генетична соціологія). — Відень-Прага, 1921. 4. Громадянське суспільство / Тематичне число часопису «ї». — 2001. -Х° 21 (веб-сайт часопису: www.ji-magazine.lviv.ua). 5. Громадянське суспільство як здійснення свободи. Центрально-східноєвропейський досвід: Збірник наук, праць / За ред. А.Карася. — Львів, 1999. 6. Довідник неурядових організацій України. — Київ,

		<p>1997.</p> <p>7. Дубентон А. Громадянське суспільство в Україні: на варті демократії / Перекл. з фр. // «І». — 2001. — № 22 (також: www.ji-magazine.lviv.ua).</p> <p>8. Кін Дж. Громадянське суспільство. Старі образи, нове бачення. - Київ, 2000.</p> <p>9. Колодій А. Громадянське суспільство як основа міжетнічної толерантності // Українські варіанти. — 1998. — № 3.</p> <p>10. Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. - Львів, 2002.</p> <p>И. Кремень В., Ткаченко В. Україна: шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації. Розділ III. Глава 1. — Київ, 1998.</p> <p>12. Макєєв С., Надточій А. Політична соціалізація в пострадянській Україні // Політична думка. - 1997. - № 1.</p> <p>13. Молчанов М. Політична культура України: радянська чи пострадянська // Сучасність. - 1995. - № 10.</p> <p>14. Патнам Р.Д. Творення демократії. Традиції громадської активності в сучасній Італії. - Київ, 2001.</p> <p>15. Перегудов С.П. Гражданское общество: «трехчленная» или одночленная модель // ПОЛИС. - 1995. - № 3.</p> <p>16. Політичний портрет України. Українське суспільство. 1994-1997. — Бюлетень фонду «Демократичні ініціативи». — 1998. — № 20.</p> <p>17. Полохало В. Середній українець — соціальна основа негромадянсько-го суспільства // Політична думка. — 1999. - № 4.</p> <p>18. Процьків М. Від особистої культури до політичного майбутнього // Сучасність. - 2000. - № 3.</p> <p>19. Токвіль А. де. Про демократію в Америці. — Київ, 1999.</p>
--	--	--

			20. Цимбалістий Б. Тавро бездержавности. Політична культура українців. - Київ, 1994.
5.	<p>Демократія і багатоманітність національного.</p> <p>1. Нація і народ. Різновиди та основні функції нації. 2. Нація та держава. 3. Національне самовизначення і національна самосвідомість. 4. Феномен націоналізму. 5. Проблема сумісності націоналізму і демократії.</p>	2	<p>1. Декларація прав національностей України // Відомості Верховної Ради України.-1991.-№38.</p> <p>2. Закон України «Про національні меншини в Україні» // Голос України. - 1992. - 16 липня.</p> <p>3. Конституція України. - Київ, 1996.</p> <p>4. Касьянов Г. Теорії націй та націоналізму. - Київ, 1999.</p> <p>5. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. — Харків, 2001.</p> <p>6. Націоналізм: Антологія. — Київ, 2000.</p> <p>7. Попович М. Нарис історії культури України. — Київ, 2001.</p> <p>8. Субтельний О. Україна: Історія. — Київ, 1991.</p>

Розділ III Самостійна робота

<i>№ п/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Література до розділів</i>
1	<p>Верховенства права і демократичні інститути</p> <p>1. Роль судової влади в державі 2. Призначення, структура і функції законодавчої влади 3. Виконавча влада в демократичних республіках: призначення і сутність</p>	2	<p>1. Бельский К.С. О функциях исполнительной власти // Государство и право — 1997. — №3.</p> <p>2. Василенко І.А. Административно-государственное управление в старанах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: учебное пособие — М., 1998.</p> <p>3. Ващенко К., Кордун О., Павленко Р. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні — К., 2000.</p> <p>4. Гетьман В.П. Як приймалась Конституція України. — Київ. 1996.</p> <p>5. Державне управління: теорія і практика / В.Б. Авер'янов, В.В.Цветков, В.М.Шаповал та ін. — К., 1998.</p> <p>6. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право в галузі прав людини: Джерела і практика застосування: - Київ, 1997.</p> <p>7. Законотворення — основна функція парламенту: посібник К., 1997.</p>

		<p>8. Карпачова Н.І. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні: Перша щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. — Київ, 2000.</p> <p>9. Конституційне право України. / За ред. В.Ф. Погорілка. -- Київ. 2000.</p> <p>10. Конституційні акти України 1917-1920. Невідомі конституції України. - Київ, 1992.</p> <p>11. Конституція України. - Київ, 1996.</p> <p>12. Конституція України: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина: Навч. посібн. - Київ, 1999.</p> <p>13. Международные акты о правах человека: Сборник документов. — Москва, 1999.</p> <p>14. Мельник П.В., Цимбал П.В. Судова система України. Ірпінь, 2000.</p> <p>15. Обшая теория прав человека. Рук. авт. кол-ва и отв. ред. Е.А. Лукаше-ва. — Москва, 1996.</p> <p>16. Основи конституційного права України: Підручник. 2-ге доп. вид. / За ред. В.В. Копейчикова. - Київ, 1998.</p> <p>17. Права человека. Учебник для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. — Москва, 1999.</p> <p>18. Про засади державної політики України в галузі прав людини: Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - №35.</p> <p>19. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави — К., 1994.</p> <p>20. Речицкий В. Конституционализм. Украинский опыт. — Харьков. 1999.</p> <p>21. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія Української Конституції. - Київ, 1993.</p> <p>22. Сміт Дж. Роль законодавчої влади в ліберально-демократичних суспільствах — Х., 2001.</p>
--	--	---

			<p>23. Сравнительное конституционное право. — Москва, 1996.</p> <p>24. Тодыка Ю.Н. Конституция Украины: проблемы теории и практики. -Харьков, 2000.</p> <p>25. Хайск Ф. Право, законодательство та свобода. Т. 3: Політичний устрій вільного народу. - Київ, 2000.</p> <p>26. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції К, 2001.</p> <p>27. Юридичний механізм забезпечення прав людини (загальна характеристика) // Право України. — 1999. - №10.</p>
2	<p>Місьцеве та регіональне самоврядування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняння моделей децентралізації влади у федеративних і унітарних системах 2. Типологія самоврядних систем 3. Правові засади місцевого самоврядування 4. Структура органів місцевого самоврядування 5. Трансформація правової і соціальної реальності в Україні 6. Автономна Республіка Крим, регіональні та місцеві органи влади 7. Органи місцевого самоврядування 8. Суспільний статус місцевого самоврядування в Україні 	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Біленчук П. Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місьцеве самоврядування. Муніципальне право. — Київ, 2000. 2. Гірняк М. Європейська хартія місцевого самоврядування в правовому полі України: аналіз ситуації // Людина і політика. — 2001. — № 3. 3. Гогоша І. Аналіз закону «Про місьцеве самоврядування» // Нова хвиля. - 1998. - № 5. 4. Институты самоуправления: Историко-правовое исследование. — Москва, 1995. 5. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Державне будівництво і місьцеве самоврядування: Навчальний посібник. — Київ, 2001. 6. Муніципальне право України. Підручник. — Київ, 2001. 7. Оніщук М., Кампо В. Правові засади місцевого самоврядування в Україні. - Київ, 1998. 8. Остром В. Смысл американского федерализма. Что такое самоуправляющееся общество — пер. с англ. — Москва, 1993. 9. Оффердал О. Местное самоуправление в Скандинавии: достижение и перспективы // Полис. — 1999. — № 2. 10. Токвіль А. де. Про демократію в Америці. — Київ,

			<p>1999.</p> <p>11. Федеративна республіка Україна // і. — 2002. — № 23.</p> <p>12. Хоменець Р. Правовий статус фізичної особи як суб'єкта місцевого самоврядування // Людина і політика. — 2001. — № 3.</p>
3	<p>Політичні партії та політичні рухи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Статус і функції політичних партій у політичній системі України. 2. Виникнення багатопартійності в Україні. 3. Виконання українськими партіями своїх прямих політичних функцій. 4. Представництво інтересів через посередництво партій в Україні. 5. Політичні об'єднання і політичні рухи в Україні. 6. Політичне життя України: соціальна база і впливовість партій 	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Базів В.А. Політичні партії в незалежній Україні: генеза і типологія. -Львів, 1999. 2. Білоус А.О. Політичні об'єднання України. — Київ, 1993. 3. Дергачов О., Полохало В. Метаморфози політичної влади // Політична думка. - 1996. -№1. 4. Джанла К. Сравнение политических партий: исследования и теория // Современная сравнительная политология: Хрестоматия. — Москва, 1997. 5. Кречмер Г. Фракції. Партії в парламенті. — Київ, 1999. 6. Партии и партийные системы современной Европы: Проблемно-тематический сб. / РАН; ИНИОН / В.П.Любин (отв.ред.). - Москва, 1994. 7. Право вибору: політичні партії та виборчі блоки / Микола Томенко, Олег Проценко (упорядники). - Київ, 1998. 8. Політичні партії України / Київське наукове товариство ім. Петра Могили: Аналітично-дослідницький центр «АНОД» / Григорій Андрушак (ред.-уклад.). - Київ, 1998. 9. Українські ліві: між ленінізмом і соціал-демократією/ За ред. О. Гараня. О. Майбороди. - Київ, 2000. 10. Шведа Ю. Ідеологічні особливості партійної системи України //Українські варіанти. — 1997. — № 1. 11. Шведа Ю. Партії та партійна система України: Навчальний посібник. - Львів. 2001. 12. Яблонський В., Латко Я. Сучасні політичні партії України: Політикам і початківцям. - Київ, 1999.
4	<p>Вибори як інститут демократії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Громадянин — творець демократії. 	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Артемов Г.П. Политическая социология: Курс лекций. — С.-

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Виборчий процес: чинники та критерії. 3. Модель демократичного громадянина. 4. Культура громадянськості. 5. Інтерес до політики і політична обізнаність. 6. Проблема раціональності вибору. 7. Активна громадянська позиція і громадянська участь. 		<p>Петербург, 2000.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Вишняк О.І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. — Київ, 2000. 3. Голосов Г.В. Сравнительная политология: Учебник. — Новосибирск, 1995. 4. Гоулд Ф. Стратегическое планирование избирательных кампаний // Полис.- 1993. -№ 4. 5. Кіс Т.І. Виборчі системи та їх політичні наслідки // Нова політика. -1996. - № 2. 6. Ле Дюк, Лоуренс. Учасницька демократія: референдуми у теорії та на практиці: Публікація канадсько-українського проекту «Демократична освіта»; Центр освітніх ініціатив. — Харків, 2002. 7. Макеев С.О., Оксамитна С.М. Громадянська компетентність населення України // Українське суспільство: моніторинг — 2000 р. Інформаційно-аналітичні матеріали. — Київ, 2000. 8. Мерло П. Избирательные кампании и проблемы их подготовки: «равное игровое поле» и демократические выборы // Полис. - 1995. — № 4. 9. Петров О., Полтораки В. Проблеми стратегічного планування президентської виборчої кампанії // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. -1999. - № 3. 10. Рукавишников В., Халман Л., Эстер Л. Политические культуры и социальные изменения: Международное сравнение. - Москва, 1998. 11. Ручка А. Політико-ідеологічна диференціація населення як чинник сучасного суспільного життя // Розбудова держави. - 1999. — № 7-12. 12. Українське суспільство: моніторинг — 2000 р. Інформаційно-аналітичні матеріали. — Київ, 2000.
5	<p><i>Представництво інтересів громадян через групову політику</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Плюралістична демократія і групи інтересів: до історії явища та ідеї. 2. Теорія груп і групових інтересів у політичній науці ХХ століття. 	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Группы интересов // Полис. - 1992. - № 5-6. 2. Дай Т., Зиглер Х. Демократия для элиты. Введение в демократическую политику / Пер. с англ. — Москва, 1984.

<ol style="list-style-type: none"> 3. Сутність і різновиди груп інтересів. 4. Функції груп інтересів та способи їх впливу на прийняття владних рішень. 5. Плюралістична модель захисту інтересів. 6. Корпоратизм як спосіб (модель) урівноваження і захисту інтересів. 7. Патронажно-клієнтельні стосунки як спосіб захисту інтересів у демократичних і нерозвинених країнах. 8. Особливості формування груп інтересів у сучасні Україні. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Доган М., Пеласси Д. Сравнительная политическая социология / Пер. с англ. — Москва, 1994. 4. Кауфман Д. Корупція в тумані двозначності // Політика і час. — 1998. - №1. 5. Коен Д. Лобіювання у конгресі США // Політологічні читання. -1992. - №2. 6. Лісничук О. «Кланова демократія» в Україні: привід чи реальність Розбудова держави. - 1997. — № 11. 7. Макаренко В.П. Групповые интересы и властно-управленческий аппарат: к методологии исследования // Социс. — 1996. — №11. 8. Макеев С. Процессы социальной структуризации в современной Украине // Полис. - 1998. - №3. 9. Невмержецький Є. Хто вони, суб'єкти корупції? Антикорупційне законодавство України - до міжнародних стандартів // Політика і час. - 1998. - №11-12. 10. Паренти М. Демократія для немногих / Пер. с англ. - Москва, 1990. 11. Піховшек В.В. Корупція в Україні: Походження, джерела, сучасна ситуація. - Київ, 1998. 12. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / За ред. Ф.М. Рудич — Київ, 1998. 13. Політологічний енциклопедичний словник. - Київ, 1997. 14. Полохало В. Политология посткоммунизма в Украине и России: (К методологии политического анализа) // Полис. — 1998. — №3. 15. Рябчук М. Дилеми українського Фауста: громадянське суспільство і «розбудова держави». — Київ, 2000. 16. Сіденко В. Пастки посткомуністичних економічних перетворень // Політична думка. — 1997. — № 4.
---	--

			<p>17. Україна посткомуністична: суперечності та перспективи соціально-політичного розвитку // Політична думка. — 1993. — №1.</p> <p>18. Федералист. Политические эссе О.Гамильтона, Дж.Медисона и Дж.Джея. — Москва, 1993.</p> <p>19. Шмиттер Ф. Неокорпоративизм // Полис. — 1997. — № 2.</p>
6	<p style="text-align: center;">Питання легітимності влади</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Легітимність політичної влади. 2. Громадянська культура. 3. Особливості громадянської культури в Україні. 4. Підтримка громадянами основних ліберальних та демократичних цінностей. 5. Політична підтримка демократії в Україні. 	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеева Т.А. Легітимність влади в період транзиту // Політична думка. - 1998. - № 3-4. 2. Білий О., Бистрицький Є. Державотворення в Україні: шляхи легітимації // Політична думка. — 1996. — №1. 3. Головаха Є.І. Суспільство, що трансформується. Досвід соціологічного моніторингу в Україні. — Київ, 1997. 4. Доган М. Легитимность режимов и кризис доверия // СОЦИС. -1994. - № 4. 5. Доган М. Эрозия доверия в развитых демократиях // Мировая экономика и международные отношения. — 1999. — №5; №6. 6. Кравченко Ю., Чечель В. Легітимність політичної влади і можливість її досягнення // Політологічні читання. — 1993. - №2. 7. Макеев С. Десятирічна криза легітимності правлячих кіл // Політична думка. -2001.-№3. 8. Мачкув Е. Преобразование коммунистического тоталитаризма и посткоммунистическая системная трансформация: проблемы, концепции, периодизация // ПОЛИС. - 2000. - № 4. 9. Оссовський В.Л. Стан громадської думки в Україні: case study // Українське суспільство на порозі третього тисячоліття: Колективна монографія Під ред. М.О.Шульги. - Київ, 1999. 10. Полохало В. Політологія посткомуністичних суспільств в Україні і Росії (До методології політичного аналізу) //

			Політична думка. — 1998. — № 2. 11. Рябов С.Г. Державна влада: проблеми авторитету і легітимності. — Київ, 1996.
7.	<p><i>Соціальні обов'язки держави у процесі демократизації</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суб'єкти та функції соціальної політики. 2. Економічний, політичний і соціальний розвиток: сучасне розуміння взаємозалежності. 3. Моделі соціальної політики в країнах заходу. 4. Формування нової моделі соціальної політики в Україні. 5. Поняття та основні компоненти соціальної структури. 6. Проблема бідності. Майнові групи та соціальна політика. 7. Особливості соціальної політики стосовно соціально-демографічних груп. 	4	